

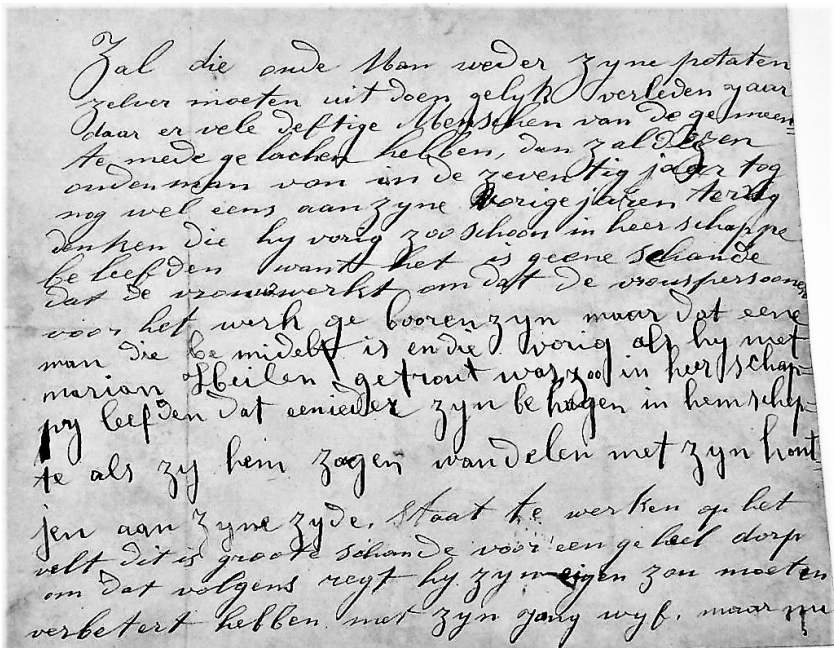
Over oud zot en jong geweld, goed voor een paar ongewone archiefstukken

In het gemeentearchief, tussen begrotingen en rondzendbrieven van het ministerie, kwamen rond 1880 ook een aantal anonieme brieven terecht. Het zijn eerder flodderig papier, het een al beter geschreven dan het ander: in een mooi lopend handschrift of in hanenpotenkrabbels. Dat op archiefstukken geen vorm staat, wordt daarmee bevestigd. Zo staat het ook in de definitie die het Rijksarchief hanteert als verklaring van wat archieven zijn: *Archieven zijn documenten die 'ongeacht hun drager, datum of materiële vorm, werden opgemaakt of ontvangen door een organisatie, een persoon of een groep personen bij de uitoefening van hun functie of hun activiteiten, en die minstens enige tijd bewaard moeten worden'*.¹

Deze brieven waren dan wel niet zo bedreigend als de brandbrief uit ons voorgaand artikel, toch zullen de ontvangers ervan (meestal beter gesitueerde dorpsgenoten) er mee te rade zijn gegaan bij de burgemeester of de veldwachter. Als er klacht diende neergelegd voor een of ander misdrijf of een overtreding zoals losbandig gedrag, spot, laster, eerroof of ander fraais, zij waren op het dorp de hoeders van de wet, de veiligheid en de goede zeden.

Hierna kijken we naar een anonieme spotbrief waarin een welgestelde oude man op de korrel wordt genomen en naar een kattebelletje dat een verliefde tiener schreef aan zijn vriendinnetje en dat helemaal niet bestemd was voor de ogen van derden. Of hoe de belevenissen van 't oud zot en de wilde jeugd ook een stukje dorpsgeschiedenis werden.

De 'arme' mijnheer Martinus

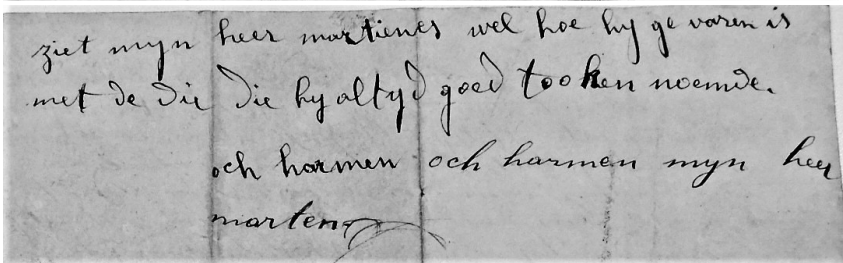

Zal die oude man weder zijne pataten
zelve moeten uit doen gelijk verleden jaar
daar er vele deftige menschen van de gemeente
mee gelachen hebben, dan zal die
ouden man van in de zeventig jaar tog
nog wel eens aan zijne vorige jaren terug
denken die hij vorig zoo schoon in heerschap
beleefden want het is geen schande
dat de vrouw werkt om dat de vrouwspersoonen
voor het werk gebooren zijn maar dat eene
man die bemiddelt is en die vorig als hij met
marian Heilen getrouwt was zo in heerschap
leefden dat eenieder zijn behagen in hem schiep
te als zij hem zagen wandelen met zijn hont
jen aan zijne zijde, staat te werken op het
velt dit is grote schande voor een geheel dorp
om dat volgens recht hij zijn eigen zoon moeten
verbetert hebben met zijn jong wijf, maar nu

Zal die oude man weder zijne pataten
zelve moeten uit doen gelijk verleden jaar
daar er vele deftige menschen van de
gemeente mee gelachen hebben, dan zal
dezen

ouden man van in de zeventig jaar tog
nog wel eens aan zijne vorige jaren terug
denken die hij vorig zoo schoon in heerschap
beleefden
want het is geen schande dat de vrouwe
werkt omdat de vrouwspersoonen voor het
werk gebooren zijn
maar dat eene man die bemiddelt is en die
vorig als hij met marian Heilen getrouwt was
zo in heerschap leefden dat eenieder zijn
behagen in hem schiep als zij hem zagen
wandelen met zijn hontjen aan zijne zijde,
staat te werken op het velt. Dit is grote
schande voor een geheel dorp om dat
volgens recht hij zijn eigen zoon moeten
verbetert hebben met zijn jong wijf. Maar nu
ziet mijnheer martienes wel hoe hij gevaren is
met de die die hij altijd goed tooken
noemde.

och harmen, och harmen mijn heer
martenus

ziet mijn heer martienes wel hoe hij ge varen is
met de die die hij altijd goed tooken noemde.
och harmen och harmen mijn heer
martenus

Zo te lezen had de oude man het niet zo best getroffen met zijn 'jong wijf' die hem wel aan het werk wist te zetten. Maar wie was deze 'arme' mijnheer Martinus waar ze zich in het dorp lustig konden over maken?

Martinus Verelst werd geboren te Wiekevorst op **9 september 1807** als zoon van Adrianus Verelst en van Maria Theresia Verreijdt.

Op **11 juli 1844** huwde de 37-jarige Martinus, landbouwer, de tien jaar oudere weduwe **Maria Anna Heylen**, geboren te Zoerle-Parwijs op 23 oktober 179, winkelierster te

1. Rijksarchief: 'Wat is archief?' via: <http://www.arch.be/index.php?l=nl&m=ambtenaar&r=faq-toezicht>.